

Цветомира Венкова

Факултет по класически и нови филологии
Софийски университет „Св. Климент Охридски”

На кръстопътя на езиковите теории: глаголната комбинаторика

Изборът на теория, в рамките на която да се опише дадено граматично явление, не е лесен поради голямото многообразие от лингвистични теории, които обикновено се смятат за алтернативни. Тук се разглежда възможността при този теоретичен избор да не се абсолютизира алтернативността, но да се подходи на поширока методологическа основа, като се следва една основна теория, но се включват идеи и от други теории, непротиворечащи на водещите принципи на основната.

Този подход е познат от традиционната граматика, но бих искала да покажа, че той е напълно приложим и при формално-логическите и функционалните теории. Както е известно, при много от тях доминира тенденцията към абсолютизиране на собствената логическа рамка на описание и към затваряне на дискусиата по даден проблем само между последователите на тази рамка¹. Тук се търсят пътища към обоснована алтернатива на подобна теоретична затвореност.

¹ Пример за това са вече утвърдени като традиция ежегодни конференции само в рамките на определени теории или подходи – вж. напр. сборниците на Центъра за

This work was supported by the Bulgarian Ministry of Education and Science.

Competing interests: no competing interests have been declared.

Publisher: Institute of Slavic Studies PAS.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2015.

Следването само на една теория би било напълно оправдано, ако се приеме, че тя е напълно независима от останалите. Факт е обаче, че лингвистичните теории са набор от постулати, които са комбинирани по определен начин, в резултат на което има различия между някои положения, но и припокриване между други. Следователно е възможен един по-отворен подход към теоретичната рамка, като той задължително трябва да е основан на добро познаване на основополагащите принципи както на основната теория, така и на другите теории, от където се заемат конкретни идеи, за да може да се следи за непротиворечивостта на анализа. При тази по-голяма отвореност към другите теории се постига иновативност, предизвикана от задочната дискусия на големи автори, предлагащи нови наблюдения, всеки в рамките на своята теория. В този смисъл отвореният подход може да бъде много благодарен по отношение на задълбочеността на описанието.

Освен това, такъв по-широк поглед несъмнено е нужен при преподаването на езикови дисциплини на университетско ниво, където на студентите е добре да се предложи както цялостен модел на определено езиково явление, така и да се отчетат различните схващания за него, без това да нарушава изцяло водещата нишка на теоретичното представяне.

В тая статия ще се опитам да илюстрирам именно как в различни теоретични, и по-специално синтактични, подходи към един конкретен езиков въпрос – опорния елемент на глаголната фраза в английския език, се наблюдават обединяващи пресечни точки. Спирам се на становищата в рамките на три теоретични модела по този въпрос, изразени във водещи публикации:

- *Структурна граматика*, представена в съвременна версия в *Cambridge grammar of the English language* (Кеймбриджка граматика на английския език) (Huddleston & Pullum, 2002) и в по-традиционен вариант в *Introduction to the grammar of English* (Увод в английската граматика) (Huddleston, 1984) и *A comprehensive grammar of the English language* (Подробна граматика на английския език) (Quirk, Greenbaum, Leech, & Svartvik, 1985);
- *Опорна фразово-структурна граматика*, според *Syntactic theory* (Синтактична теория) (Sag, Wasow, & Bender, 2003);
- *Системна функционална граматика*, според *An introduction to functional grammar* (Увод във функционалната граматика) (Halliday, 1994)

изучаване на езика и информацията към Станфордския университет за Опорна фразово-структурна граматика и Лексикална функционална граматика.

и *English grammar: A university course* (Университетски курс по английска граматика) (Downing & Locke, 2006).

Тези граматиками ще бъдат разгледани тук най-вече в методологическия им аспект на прилагане на определени методи на езиково описание. Въпреки че първоначално са разработени основно за английския език, техните принципи могат да се приложат с известно адаптиране и към други езици, в частност към българския, както се вижда от примерите в този текст.

1. Глаголната фраза като структура и интерпретация

Глаголната фраза се състои от лексикален (пълнозначен) глагол, употребен самостоятелно или в комбинация с предходни спомагателни и модални глаголи, както и с вътрешните му аргументи – допълнения, предикативи и адюнкти². Например, следните фрази илюстрират комбинации само с глаголи: *питам, питах, ще питам, щях да питам, бил е питан*, съответно англ. *ask, asked, will ask, would have asked, had been asked*. Те могат да имат и аргументи и адюнкти като конституенти, като например³: *питам те последно остана ли нещо, питах Григор за теб, не бил питан дава ли летището на НАТО*, англ. *asks anything about my life, would have asked your sister for your number*⁴. Традиционно фразите от първия тип се третират от морфологията, а от втория – от синтаксиса. Съвременният синтаксис обаче се опитва да обхване и двата варианта чрез единно синтактично описание.

Най-общо съществуват два подхода към определяне на отношението между тези по-кратки и по-дълги варианти на фразата.

Първият от тях дефинира кратка глаголна фраза като отделна проекция в рамките на по-дългата глаголна фраза. Така е например при

² Изключва се подлогът, който е „външен аргумент“.

³ Примерите са автентични и са извлечени от Интернет.

⁴ Някои теории, като например Опорната фразово-структурна граматика на Полард и Саг (Pollard & Sag, 1994) и Саг (Sag et al., 2003), разглеждат изречението като вид глаголна фраза, която е „сатурирана (наситена)“ по образец на химическата терминология, защото всички глаголни валентности са запълнени, включително и тази на подлога като външен аргумент.

Р. Хъдълстън (Huddleston, 1984), който нарича по-големия конституент „разширена глаголна фраза” (*extended verb phrase*), както и при Бибер и др. (Biber, Johanson, Leech, Conrad, & Finegan, 1999), които използват термина „дълга глаголна фраза” (*long verb phrase*). Този вариант предполага следната първоначална сегментация на глаголната фраза:

Фиг. 1. Отделяне на кратка и разширена глаголна фраза

{**had asked**}_{кратка глаголна фраза} *your sister for his number*]_{разширена глаголна фраза}
 [{**бях питал**}]_{кратка глаголна фраза} *сестра ти за номера му*]_{разширена глаголна фраза}

Основанията за обособяване на кратка глаголна фраза са, че конституентите ѝ са само глаголи, както и това, че комбинаториката ѝ е крайна (традиционно наречена парадигма). Тя обозначава съчетание, което по традиция се нарича „глаголна форма” – проста или сложна (аналитична). Употребата на термините „кратка глаголна фраза” и „глаголна форма” за означаване на един и същ езиков отрязък е израз на двете различни изследователски гледни точки към него – синтактичната и морфологичната.

Основна слабост на тази интерпретация е по-слабото показване на връзката на лексикалния глагол с неговите аргументи – компленти, предикативи и адюнкти. Глаголната валентност не се вижда ясно на сказуемно ниво, а оттам – и в цялостната синтактична структура на изречението. Освен това, граматичните свойства на спомагателните глаголи трудно могат да се интерпретират на по-високо ниво в рамките на изречението, тъй като те не се отнасят за главен елемент. Също така, единството на кратката фраза е спорно и поради това, че между елементите ѝ могат да се появяват други синтактични елементи, например *have never been* ‘не съм никога бил’, и че е възможна елипса на техни части, например *might come and Ø see*, ‘*може да дойде и Ø да види*’ при координация.

Вторият подход третира цялата глаголна комбинаторика в рамките на една глаголна фраза. Например Н. Чомски в *Lectures on government and binding* (Chomsky, 1981), както и К. Полард и А. Саг в *Head-driven phrase structure grammar* (Pollard & Sag, 1994), не отделят кратка глаголна фраза като самостоятелен конституент. Те обединяват като междинна фраза лексикалния глагол с неговите компленти и адюнкти, а модалните и спомагателните глаголи се явяват външни за това ядро. С други думи, посочената по-горе фраза тук се сегментира основно по следния начин:

Фиг. 2. Отделяне опора и комплемент в рамките на обща глаголна фраза

[*had* опора {*asked your sister for his number*} комплемент] глаголна фраза
[*бях* опора {*питал сестра ти за номера му*} комплемент] глаголна фраза

Това представяне е по-подходящо за теории, основаващи се на валентните свойства на глагола в изречението. Слабостите обаче се отнасят до разкъсването на много силната смислова и интонационна връзка между спомагателен и лексикален глагол.

Тези два подхода към първоначалното сегментиране на фразата са свързани и с въпроса за нейната опората като цяло, както ще се види от схемите по-нататък.

2. Въпросът за опората (главния елемент) на глаголната фраза⁵

Въпросът за опората (*head*) на фразата е поставен теоретично най-напред от Ленард Блумфилд, който отбелязва по-голямата значимост на един съставящ елемент в сравнение с другите при разглеждане на изреченската фразова структура.

Най-известни са две дефиниции за фразова опора по Матюс (Matthews, 1997, р. 158). Според по-тясната от тях (Bloomfield, 1933), опората е елемент, който може самостоятелно да изпълни функциите на цялата фраза, т.е. да я замести или представи. Според по-широкото разбиране на Р. Джакендъф, опората е елемент, който определя функциите на цялата фраза, без непременно да може да я замести⁶. Второто разбиране позволява да се дефинира предложна фраза, а също така дава по-голяма свобода в определянето на междинни конституенти.

⁵ Като еквивалент на английския термин *head* на български език използвам термина *опора*, въведен от Йордан Пенчев (1993), като негови възможни синоними са *главен елемент* или *глава* на фразата.

⁶ Това по-широко разбиране заляга в граматиките, основаващи се на „Хикс с черта принципа“ (Chomsky, 1981; Pollard & Sag, 1994). Особено значение има то при лексикалните граматични модели, където свойствата на лексикалната опора определят по дефиниция свойствата на цялата фраза.

Всъщност идеята за опорен и вторичен елемент при глаголната фраза се подразбира и в традиционната граматика, по точно в морфологията, като се използват термините *main verb* „основен глагол” и *auxiliary* „спомагателен глагол”, което показва приемането на второстепенната функция на първия глагол.

В съвременните морфосинтактични изследвания, които се спират на важни изреченски свойства, като съгласуване, анафорично свързване и елипса например, въпросът за опората на глаголната фраза е от голямо значение. По същество този въпрос означава да се направи избор между по-голямата семантична значимост на лексикалния глагол или по-голямата граматическа значимост на спомагателния глагол с оглед на единството на цялото изречение.

В литературата съществуват различни интерпретации на проблема за главния елемент на глаголната фраза, които може да се обобщят в следните четири групи:

1. Лексикалният глагол като опора
2. Спомагателният глагол като опора
3. Спомагателният глагол като отделна фраза
4. Липса на експлицитно заявяване на опора и спомагателен елемент

По-долу са разгледани по-подробно първите две становища, а третото е включено накратко в края на дискусията. Четвъртото е добре известно от някои по-традиционни разработки, като например при Куирк и др. (Quirk et al., 1985), където се подразбира.

3. Идеята, че лексикалният глагол е опора на фразата, в лингвистичните теории

Тезата, че лексикалният глагол е опора на фразата, се застъпва от модели 3.1–3.2, представени накратко по-долу.

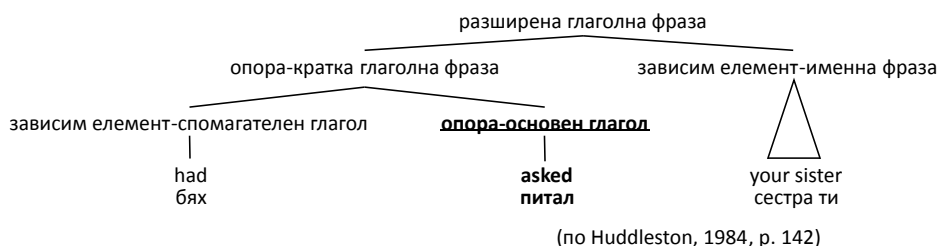
3.1. Фразово-структурна граматика (структурен подход)

Типично представяне на лексикалния глагол като опора може да се види при Родни Хъдълстън (Huddleston, 1984). Авторът следва „структурен подход, в най-широкото му разбиране, при който постулираните граматически категории произтичат от изследване на комбинаторните

и контрастивните отношения, в които влизат думите и другите [езикови] формации”⁷ (Huddleston, 1984, p. xi).

Глаголната фраза е представена като състояща се от „опорен елемент” (head element), който е задължителен, освен в случай на елипса, и незадължителни един или повече „зависими елементи” (dependents) (Huddleston, 1984, p. 128). Хъдълстън ясно разграничава спомагателни глаголи, които „функционират като зависими елементи в структурата на глаголната фраза” и ги съпоставя с основните глаголи (main verbs), които „функционират като опора”. Той определя четири позиции на спомагателния глагол: „модален, перфектен, прогресивен и пасивен”, напр. *may have been taken*, *may be being taken*, които може да се запълнят със спомагателни глаголи (auxiliary verbs), с инфинитивната частица *to* (infinitive particle), или с *not*” (Huddleston, 1984, pp. 128–129).

Фиг. 3. Глаголна фраза с опора лексикален глагол: структурен подход

3.2. Функционален подход, основаващ се на Системната функционална граматика на Халидей

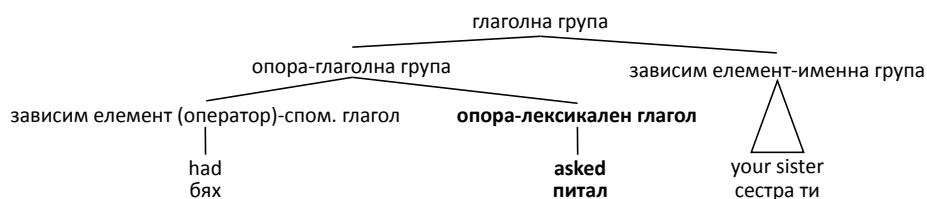
В системната функционална граматика се следва също тезата за главен лексикален глагол. Авторите на *English grammar: A university course* А. Даунинг и Ф. Лок се опират на идеите на Майкъл Халидей, като въвеждат „някои модификации, с които Халидей може да не се съгласи” (Downing & Locke, 2006, p. xiii). Книгата им е характеризирана като „подробен курс, основаващ се на Системната функционална граматика на Халидей” в предговора.

⁷ При Хъдълстън (Huddleston, 1984), както и в повечето съвременни синтактични изследвания, граматичната теория, в рамките на която е осъществено описанието, обикновено се уточнява изрично още в началото.

В глаголната група⁸ лексикалният глагол се счита за „главен елемент”, който „функционира както самостоятелно във финитна или в нефинитна форма, така и може да е предшестван от спомагателни глаголи” (Downing & Locke, 2006, p. 18). Първият спомагателен глагол е обозначен с функцията „оператор” (*operator*). Функцията „оператор” обаче внася противоречивост в цялостния им модел. На първо място, понеже тя се дефинира чисто формалнограматически като „носител на граматичните свойства на фразата”, докато другите функции се задават на семантичен принцип. Освен това, очевидно се нарушава съответствието между функция и форма, дадено при останалите конституенти, тъй като единствено за спомагателните глаголи, следващи оператора, не се определят никакви функции.

Глаголната група се състои от „лексикален глагол (*lexical verb*) в опората, предшестван от един до четири спомагателни глагола (*auxiliaries*), или пет, ако включим тук и лексикалните спомагателни глаголи” (Downing & Locke, 2006, p. 325). Според авторите, „спомагателните глаголи служат, за да изградят значенията, изразени чрез модални, перфективни, прогресивни и пасивни комбинации, които не действат в изолация, но всеки глагол се свързва в телескопично отношение със следващия (Downing & Locke, 2006, p. 325). Отношението „опора – зависим елемент” се разглежда в рамките на логическата структура (Downing & Locke, 2006, p. 18).

Фиг. 4. Глаголна фраза с опора лексикален глагол: функционален подход

(по Downing & Locke, 2006, p. 16)

⁸ Авторите, следвайки М. А. К. Халидей, използват термина „група” (*group*) вместо „фраза” (*phrase*). Освен това наричат тази група „разширена”, тъй като съдържа повече от един глагол.

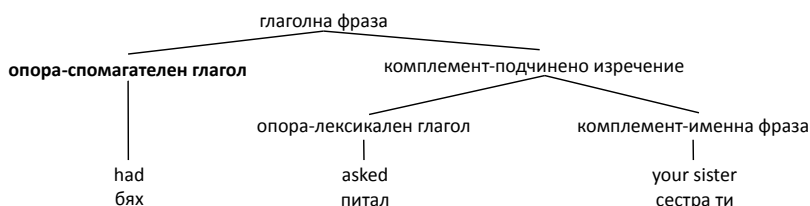
4. Идеята, че спомагателният глагол е опора на фразата, в лингвистичните теории

4.1. Фразово-структурна граматика

Основната цел на Р. Хъдълстън и Дж. Пулъм в *Cambridge grammar of the English language* (2002) е „по-скоро да опишат граматическите принципи на английския език, отколкото да защитят или илюстрират определена теория за граматиката” (Huddleston & Pullum, 2002, p. 18). Теоретичната им постановка се опира на три елемента: конституентна структура, синтактични категории и граматически функции (по Huddleston & Pullum, 2002, p. 20). Въз основа на това, тяхното описание може да се определи също като структурно в широк смисъл (както в по-ранната версия на Хъдълстън), като са включени и най-новите постановки на лексикализма и нетрансформационните теории (Лексикалната функционална граматика, Генерализираната и Опорната фразово-структурна граматика), както и някои семантични и прагматични акценти.

Една от основните тези още в уводната глава е свързана с наличието на главен и подчинен елемент като функции в глаголната фраза (Huddleston & Pullum, 2002, p. 24). По думите им, техният анализ на спомагателните глаголи „се различава радикално от традиционната граматика по това, че приема спомагателните глаголи като опори, а не като зависими елементи” (Huddleston & Pullum, 2002, p. 51). Те представят диаграма и аргументация на това твърдение по-късно на стр. 1217–1218.

Фиг. 5. Глаголна фраза с опора спомагателен глагол: структурен подход

(no Huddleston & Pullum, 2002, pp. 1218, 51)

При този анализ лексикалният глагол (в примера *asked* и *питал*) всъщност е част от подчинено изречение.⁹

4.2. Опорна фразово-структурна граматика

Най-общо моделът на А. Саг, Т. Уазоу и Е. Бендър *Syntactic theory* (Sag et al., 2003) е структурно-лексикалистки. Граматичната теория е *Head-driven phrase structure grammar*, разработена първоначално от Полард и Саг (Pollard & Sag, 1994). Тази теория „от самото си начало е замислена като съзнателен опит да се синтезират идеи от различни перспективи” (Sag et al., 2003, р. 537). Опорната фразово-структурна граматика се основава на структурирането на фразата чрез прости общи принципи и богата лексикална информация.

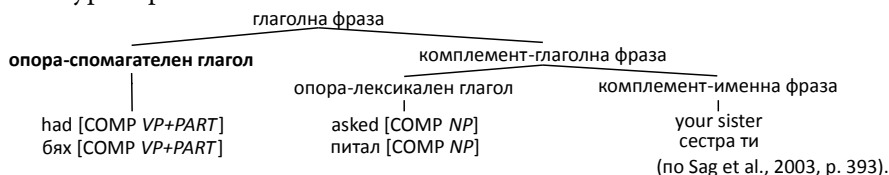
Авторите третират спомагателния глагол като опора, която допуска като комплемент глаголна фраза.

В квадратни скоби на Фиг. 6 и Фиг. 7 е зададена валентността на всеки глагол под вид на матрица от признак и стойност, представена тук в опростена нотация. Смисълът на съкращенията е следният: COMP ‘валентен списък, съдържащ комплемент’, VP ‘глаголна фраза’, NP ‘именна фраза’, +PART ‘причастие’, +INF ‘инфинитив’, +PERF ‘перфективност’, +PROGR ‘прогресивност’, +DA ‘да-фраза’. Стойностите на признаците са в курсив. Например „*had* [COMP VP+PART]” се чете приблизително като: „Лексикалният елемент *had* има във валентния си списък комплемент, който е глаголна група, която е причастие”.

По същество техният анализ е същият като на Хъдълстън и Пулъм, но комплементът е фраза, а не изречение.

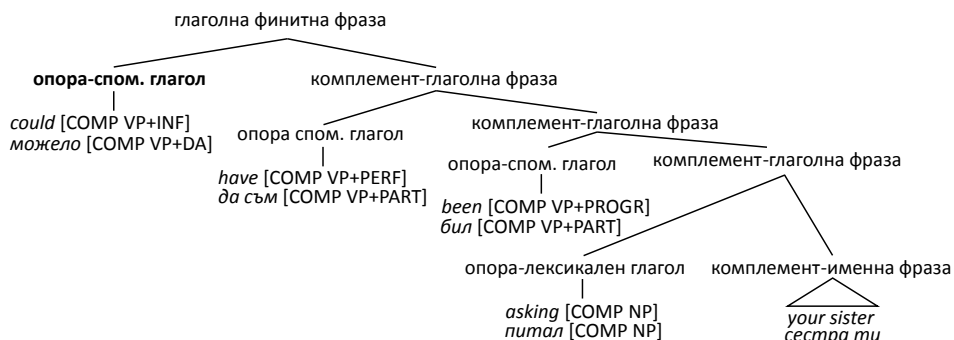
Глаголните форми с няколко спомагателни глагола се представят телескопично, както се вижда на Фиг. 7.

Фиг. 6. Глаголна фраза с опора спомагателен глагол: Опорна фразово-структурна граматика

⁹ С това Р. Хъдълстън фактически се отказва от по-ранното си дефиниране на разширена глаголна фраза (*extended verb phrase*), в смисъл на разширена фраза с компленти и адюнкти, въпреки че това твърдение е придобило значителна популярност и е често цитирано.

Фиг. 7. Глаголна фраза с няколко спомагателни глагола, представена телескопично¹⁰

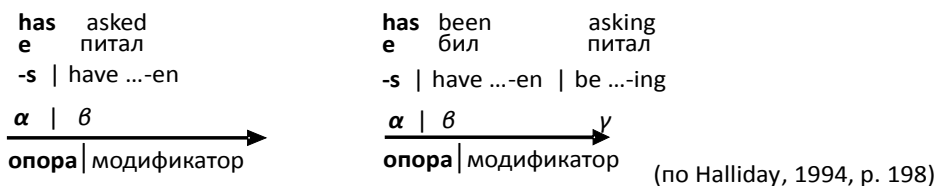

4.3. Системна функционална граматика

В *An introduction to functional grammar* на М. А. К. Халидей (Halliday, 1994) се разглежда по-скоро структурната част на Системната функционална граматика. Както уточнява авторът, анализът в книгата не се отнася за „граматиката, представена като мрежа от избори”, но за реализацията на опциите, т.е. към структурата (Halliday, 1994, р. xv).

При представянето на глаголната фраза, Халидей посочва, че „първичното [глаголно] време е това, което функционира като опора, показана като α ”, а „модификаторите (modifying elements) – β и тези след тях, са вторични” (Halliday, 1994, р. 198), както се вижда на Фиг. 8.

Фиг. 8. Глаголна фраза с опора спомагателен глагол: Системна функционална граматика

Въпреки различното графично представяне и терминологична разлика по отношение на комплемент и модификатор, по същество интерпретацията е сходна тази на предишните две изследвания, но без да има пълна телескопичност.

¹⁰ Българска фраза не е точен превод на английската, а е пример за фраза с няколко спомагателни, включително модални, глагола.

5. За общото и различното между граматичните теории по отношение на конкретен езиков въпрос

Прегледът на групирани по-горе схващания за един частен въпрос – главния елемент на глаголната фраза, показва интересни сходства и различия между теориите.

Тезата, че лексикалният глагол е опора на фразата, се застъпва от структурна (на Р. Хъдълстън) и функционална (на А. Даунинг и Ф. Лок) разработка. От друга страна, тезата, че спомагателният глагол е опора на фразата, е следвана също от структурна (при това с участието на същия автор – Р. Хъдълстън, от по-късен период), от функционална (на М. А. К. Халидей, на чиято теория А. Даунинг и Ф. Лок заявяват, че се основават), както и от структурно-лексикалистка разработка (А. Саг, Т. Уазоу и Е. Бендър).

Връзката между двете схващания е възможна поради това, че различията между тях се дължат на начина на отделяне на конституенти, а не на методологически позиции спрямо отношения като „функция – форма”, „семантика – функция”, „трансформация – конфигурация” и др. Не е толкова съществено дали въпросът за опората на фразата ще е поставен експлицитно чрез съждения в самата граматика или по-голямата важност на единия глагол ще е отразена в неговото название, значимост в комуникативния процес или в процеса на концептуализация.

Покритието на този частен случай в различни теории е показателно за това, че работата по конкретен проблем трябва да предполага няколко страни. На първо място, разбира се придържане към постулатите и рамките на дадена теория и модел на описание. На второ място, обаче и „надникване в съседния двор” на други теории, където е възможно да са представени интересни емпирични данни или лингвистични, психологически, логически прозрения, които са закодирани в термините на другата теория. Не бива да се забравя, че е възможно те да не противоречат или да не са свързани с основните постулати на изходната теория и следователно биха могли да се прекодират в термините на изходната теория. Нещо повече, дори да противоречат, това би предизвикало размисли и нови търсения и аргументация в първата теория.

Всъщност, може да се твърди, че този процес се извършва именно при най-интересните разработки на нашето време и води до развитие на лингвистиката. Например, известно е твърде радикалното решение на

От позицията на една по-висока степен на абстракция, като например у Газдар (Gazdar, 2001), който разглежда граматиката в Платоновия смисъл на абстрактна логическа система, тя би могла да съдържа различни погледи към езика в тяхното допълване, без непременно да ги противопоставя. В този смисъл, всеки сериозно занимаващ се изследовател би могъл да изгражда мостове към други формални теории, като на новите идеи не е нужно да се гледа като на „революция”, както десетилетия наред се прави в генеративната граматика, а като на приноси към една дълголетна традиция на обособяване и сближаване на теоретични модели.

БИБЛИОГРАФИЯ

- Biber, D., Johanson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. Harlow: Longman.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. London: George Allen and Unwin Ltd.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on government and binding*. Dordrecht: Foris.
- Downing, A., & Locke, P. (2006). *English grammar: A university course* (2nd ed.). London, New York: Routledge.
- Gazdar, G. (2001, May 2). Interview with Gerald Gazdar/Interviewer T. Briscoe. Retrieved from <http://www.informatics.sussex.ac.uk/research/groups/nlp/gazdar/briscoe/gpsg.html#SECTION00040000000000000000>
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.
- Huddleston, R. (1984). *Introduction to the grammar of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huddleston, R., & Pullum, G. (2002). *Cambridge grammar of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Matthews, P. H. (1997). *Oxford concise dictionary of linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Pollard, C., & Sag, I. A. (1994). *Head-driven phrase structure grammar*. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Harlow: Longman.
- Sag, I., Wasow, T., & Bender, E. (2003). *Syntactic theory: A formal introduction*. Stanford, California: CSLI Publications.
- Пенчев, Й. (1993). *Български синтаксис: Управление и свързване*. Пловдив: Пловдивски университетско издателство.

BIBLIOGRAPHY

(TRANSLITERATION)

- Biber, D., Johanson, S., Leech, G., Conrad, S., & Finegan, E. (1999). *Longman grammar of spoken and written English*. Harlow: Longman.
- Bloomfield, L. (1933). *Language*. London: George Allen and Unwin Ltd.
- Chomsky, N. (1981). *Lectures on government and binding*. Dordrecht: Foris.
- Downing, A., & Locke, P. (2006). *English grammar: A university course* (2nd ed.). London, New York: Routledge.
- Gazdar, G. (2001, May 2). Interview with Gerald Gazdar/Interviewer T. Briscoe. Retrieved from <http://www.informatics.sussex.ac.uk/research/groups/nlp/gazdar/briscoe/gpsg.html#SECTION00040000000000000000>
- Halliday, M. A. K. (1994). *An introduction to functional grammar*. London: Arnold.
- Huddleston, R. (1984). *Introduction to the grammar of English*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huddleston, R., & Pullum, G. (2002). *Cambridge grammar of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Matthews, P. H. (1997). *Oxford concise dictionary of linguistics*. Oxford: Oxford University Press.
- Penchev, Ī. (1993). *Bŭlgarski sintaksis: Upravlennie i svŭrzvane*. Plovdiv: Plovdivski universitetsko izdatelstvo.
- Pollard, C., & Sag, I. A. (1994). *Head-driven phrase structure grammar*. Chicago, Ill.: University of Chicago Press.
- Quirk, R., Greenbaum, S., Leech, G., & Svartvik, J. (1985). *A comprehensive grammar of the English language*. Harlow: Longman.
- Sag, I., Wasow, T., & Bender, E. (2003). *Syntactic theory: A formal introduction*. Stanford, California: CSLI Publications.

Na skrzyżowaniu teorii językowych. Kombinatoryka czasownikowa

Artykuł poświęcony jest omówieniu ograniczeń analizy syntaktycznej, dokonywanej w ramach jednej teorii składniowej. Autorka stoi na stanowisku, że poszczególne teorie zawierają zarówno elementy specyficzne (dystynktywne), jak i ogólne, wspólne wszystkim teoriom. Ta inspekcja może przynieść ciekawe rezultaty, które nadają się do wbudowania w oryginalną teorię. Problem przedstawiono na konkretnym przykładzie – elemencie nadrzędnego frazy werbalnej. Pod uwagę wzięto trzy teorie syntaktyczne, w ramach których przeanalizowano

charakterystykę funkcjonowania głównego elementu frazy werbalnej: *Phrase Structure Grammar*, *Head-Driven Phrase Structure Grammar* oraz *Systemic Functional Grammar*. Analiza wykazała pewną wariantywność wbudowaną w ramy pojedynczej teorii, jak i podobieństwa między poszczególnymi teoriami.

Artykuł ma na celu zwrócenie uwagi na fakt, że współczesny lingwista ma prawo próbować przerzucać mosty pomiędzy różnymi teoriami, oczywiście jeśli nie narusza zasadniczych ram oryginalnej teorii.

Słowa kluczowe: teoria składniowa; fraza werbalna; elementy nadrzędne i podrzędne

At the Crossroads of Linguistic Theories: Verb Combinatorics

This paper discusses the limitations of syntactic research conducted within a single theoretical framework. The basic claim is that theories have both distinctive and common features, which can be taken into consideration and some interesting results and ideas can be encoded in terms of the original theory. The discussion of the theory interactions is focused around a particular linguistic issue – the head element of the simple verb phrase. Three basic syntactic models are analyzed in regard to their treatment of the head element in the verb phrase: *Phrase Structure Grammar*, *Head-Driven Phrase Structure Grammar*, *Systemic Functional Grammar*. The analysis shows some variations within the frameworks and similarities across them. In general, it is an attempt to point out that the modern linguist can build bridges between theoretical frameworks if the postulates of the original framework are not violated.

Keywords: syntactic theory; verb phrase; head and dependent elements

Notka o autorce

Tzvetomira Venkova (tzvenkova@yahoo.com) – językoznawczyni, anglistka i bułgarystka, profesor Uniwersytetu Sofijskiego. Zajmuje się językoznawstwem ogólnym, składnią formalną, socjolingwistyką, językoznawstwem korpusowym i lingwistyką komputerową.

Tzvetomira Venkova, PhD (tzvenkova@yahoo.com) – linguist, professor at the University of Sofia. Research interests: Bulgarian language, English language, general linguistics, contrastive studies, formal syntax, sociolinguistics, computational linguistics and corpus linguistics.